

לנין

כרובספייר כך גם לנין הוא דמות שאי אפשר שלא לזהותה במוחלט עם מחיברק אחד בהיסטוריה המודרנית, המגיה, באור אימיסיותקה כאחד, את כל ההתפתחות החברתית, המדינית והמחשבתית לפניו ואחריו. אך אם הטביע רובספייר את מלוא חותמו רק בשלביהשיאיהואחירת של המהפכה הצרפתית, הנה דומה הדבר, אגב סקירהלאחור, כאילו במהפכה הרוסית היה חותמו של לנין טבוע עוד קודם צאתה המוסדית והאידיאולוגית כאחת.

כטיפוס, כגיבור מעצבתקופה, היה לנין גישום חי וממשי של מה שרובספייר אך בישרו במעומעם: הוגה מחשבתה של המהפכה ומחשל ה"טכניקה" שלה, איש המקצוע של המהפכה. פרט לכך, עצום הוא ההבדל בין השנים, ואין הוא מסתבר רק מתוך החילוק בתקופות וברקעייהלידההינדול שביניהם. הראציונליזם של לנין הוא צרוף וקר לאינרציון משל קודמו, הגיונו יסודי, מעשי ותכליתי הרבה יותר, מחשבתו שיטתית הרבה יותר, אין הוא רק חורטם של כמה תאריכים הריגורלי בלוח ההיסטוריה, אין הוא רק אדם שיצר טיפוס חדש של מפלגה, ודפוסים חדשים של שלטון, אלא הוא עצמו גם מסמל טיפוס חדש של מארגן ומנהיג: הטיפוס הבולשביקי, ה"מדעי", המתכנן, אמן הנדסתהנפשהחברה, חכםהטקטיקהואהסטרטגיה של התעמולה והפעולה, ממג ה"תיאוריה" וה"פראקסיס", מצברתמידי של התבלנות, מרץ וכוחרצון.

ספרו של היל נופל הרבה, כמדומה, מחיבורו של פרופ' תומפסון. אמנם הוא מקדיש פרק שלם ל"גורמי המהפכה", אבל אינו מספק הסבר מקיף דיהצורך לגורמים ולאווירה שהכשירו את רוסיה הצארית, ואת מיטב הנוער והאינטליגנציה שבה, להתפרצות מהפכנית שאין לה אח ודוגמה בדבריי הימים, גם אין הוא מיוחד כמעט את הדיבור על רקעהיניקה המרקסיסטית של המחשבה הלנינאית. אף דמותו של ולאדימיר איליץ

מהיות "חסידו" של רובספייר, ואין לומר שסיפורו מחבב על הקורא את דמותו של "המהפכן האבסולוטי" הזה, אבל יש ויש בו כדי לקרבה לעינינו, להמחישה כמרחיה. כך, למשל, בשרטוט החטוף הזה:

הוא היה רגיש — רגיש מכדי הרגשת נוחות — לגבי היותו נמוךקומה, לגבי הופעתו החיצונית הבלתימושכת, רפיון קולו ומבטאו הפרובינציאלי. הוא יוכל לפצות ליקיים אלה בכוח הרצינות והסגנון המעובד בקפדנות, אשר חוזקו על ידי דקות השפתיים וחדות תווייהפנים של פרקליט, ואותו נצנוץ (כפי שנראה היה בעיני רבים) של עיניו האכזריות כעיני חתול מבעד למשקפיו.

וכך בפרשה של "פולחן הישות העליונה והטבע", מיווג כל האמונות הכיתתיות בדת טבע אוניברסלית, שאותו הוא מציע ב"7 במאי 1794 בנאום גדול בקונבנט, שהוא מעלה אותו, במצב של התרוממותנפש עליונה", בהצעתחוק בת 15 סעיפים, ואשר כעבור חודש, ב"8 ביוני, הוא מנהל את טכסיו המפוארים הראשונים:

הפתיחה בגני טילרי, שם... נשא שני נאומים והעלה באש דמות של, הכסירה, אשר מאפרה עלתה דמות, התבונה; מכאן צעד בראש תהלוכה לשדהמרס (ששמו הוחלף ל"שדה המיווג"), כשהוא לבוש תכלת, צרור פרחים אחד על זהוה ושני בידו; כאן ישב על, הר' מלאכותי מתחת לאילן החירות, כשמקהלה שרה המנון לישות העליונה, חרבות מונפות, תותחים יורים, תרועות בוקעות "תחי הרפובליקה" והשמחה פורצת מכל עבר... אכן זה היה היום הגדול בחייו.

כעבור ששה שבועות, ב"28 בחודש, בשש לפנות בוקר, הוא מובל "בכרכרה לאורך רחוב סנטאונורה... עלפני ביתהספרלר" כיבה, מועדון היעקובינים... עד לכיכר לה קונקורד. שם נערף ראשו בגיליוטינה".

• י. מ. תומפסון: רובספייר והמהפכה הצרפתית; עברית: ד"ר י. אלדר, עריכה מדעית: ג. כהן; הוצ' "הדר", תשכ"א; 179 ע'.

תא כלשהו בחלת-הדבש של ההיסטוריה. חיבורו שופע-האהבה של מר ש. שיחור יש בו כדי לזרוע אור על כמה מן ההפכים והמוקד-שות שבאישיות זו, שבימי חייה היו שרויים באפלה ונעלמים מעיניהם של מחנות מערי-צים ויריבים כאחד. אף-על-פי-כן, אין ספר זה „סיפור חייו“ של המנוח, ולא רק מחמת קוצר היריעה בלבד.

„הנה הם באים“ הוא שרשרת של אנקדוטות, או אפיוזדות, מחייו של ד״ר וייצמן, לקטות בעיקר מפיו של יהושע חרל״פ, מישהיה שומר-ראשו ונהגו, משונרות הצצות-לאחור, מלות אפילו ארוך למדי שהוא, בעיקרו, מסירתה של הרצאת-דברים עניינית ומסודרת מפיו של מר ב. גוריאל, מנהל גינוך-וייצמן. כל זה רקוח ריקחה אמנותית למדי, „מסוג-ננת“ מאד, דראמתית מאד פתושם, ושופע, כפי שאמרנו כבר, אהבה, אהבה חמה ועזה, למושאו של הספר. כמעט ודומה שמעיקרו לא נתכוון ספר זה אלא לחבב את דמותו של ד״ר וייצמן המנוח על הקורא העברי, ובפרט על בני-הנעורים, שבשטנין של המסי-בות אין היא קרובה לרוחם במיוחד.

כפי שיקרה לעתים קרובות כל-כך, אף כאן האהבה מקלקלת את השורה. מהגם שזאת היא אהבה בנוסח ישן קמעה, עטוית-שיראים, שחיתוך-דיבורה נוטה יותר מדי לחגיגות, לרגשנות, לתיאטרליות, דמות פורבלמתית, רבת-פנים ועתירת-רבים, ברוכת-השגים וי-דועת-אכזבות כזו של ד״ר וייצמן ראויה גם ראויה לטיפול מחקר-ספרותי על רמה שונה מזו, בכלים אחרים של תיאור וניתוח. עבור דתו השיטתית, המסורה והמתמדה של גני-זך-וייצמן, והאמצעים העומדים או העשויים לעמוד לרשותו, יש בהם משום ערובה לכך שחומר-גלם לא יחסר לו למי שיקום, אי-פעם, לעשות את המלאכה בכלים הנאותים.

אכן, סיפורי אגדה וזכרונות הם מזון חיוני לכמה מן הרבדים החשובים ביותר בהוויית הקיבוצית של אומה. אבל הם עלולים להיע-שות חומר מסוכן, מכמה בחינות, אם אין בצדם, ובמקביל להם, ציגורות-יניקה לרבדים הרציונליים יותר שבאותה הווייה.

מ. פ.

עצמו מצטיירת מטושטשת, חסרת-דם מתוך הדפים האלה, המעלימים לגמרי אי-אלה פר-טים ביוגרפיים רבי-משמעות, כגון מוצאו הגרמני-מצדאמו (פרט שאולי יש בו, אגב, כדי לתרץ, לפחות חלקית, את „יכלתו הבל-תירוטית להקשיב, לשמוע את כל הצדדים של נקודה השנויה במחלוקת, לפני קביעת עמדתו שהיתה תמיד תקיפה והחלטית“. ר' ע' 33). אבל ליקויה הקשה ביותר של מונג-רפיה זו הוא בנקיטת-העמדה הגלויה מצד מחברה, שלהבדיל מבעל החיבור על רובס-פייר הוא רואה לנכון לערב ניתוח היסטורי בלימוד-זכות והרצאת-עובדות במזמורית-היי-לה. אפשר שגישה זו תואמת את מה שמקובל עדיין במידה רבה בהיסטוריוגרפיה הסוביי-טית, אבל ספק בידינו אם היא חופפת את צרכיו של קורא עברי המבקש להוסיף דעת והשכל. למטרה זו מעדיפים היינו לראות תרגום עברי של הביוגרפיה של לנין מאת שוב, למשל, אף שהיקפה עולה אולי על המתכונת שקבעה הוצאת „הדר“, לספרית-המופת להיסטוריה“ אשר יזמה.

יש להצטער גם על טיבם המאכזב של התרגום וההגהה, הן ב„רובספייר“ הן ב„לנין“. בספרים הנועדים בעיקר לסטודנטים, אקדמי-אים וכי' יש להקפיד על אלה הקפדת-יתר דווקא. פגימות מסוג זה יש בהן כדי לספל את הפונות, הראויות לשבח ועידוד כשלעצ-מן, שהונחו ביסודה של „ספרית מופת“ זו. א. ר.

הנה הם באים

ד״ר חיים וייצמן, נשיאה הוותיק של ההס-תרות הציונית העולמית ונשיאה הראשון של מדינת-ישראל, היה אישיות מורכבת מאד, כרוב האישים שפעלם תופס וממלא

* כריסטופר היל: לנין והמהפכה הרוסית; עברית: יאיר עברון, עריכה מדעית: שול-מית שחר; הוצ' „הדר“, תשכ״א; 180 עמ'.
** שמואל שיחור: הנה הם באים (סיפור חייו של הנשיא ד״ר חיים וייצמן); הוצאת שוקן, 1958; 190 עמ'.